

เทคนิคการบรรเลงเปียโนสำหรับการนมัสการ

Hymn Playing Techniques for Piano

หัตทยา เอ็ฟเนอร์¹

Hattaya Hefner

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง เทคนิคการบรรเลงเปียโนสำหรับการนมัสการ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเทคนิคสำคัญที่จำเป็นสำหรับนักเปียโนที่บรรเลงเพลงนมัสการในโบสถ์ ซึ่งการบรรเลงเพลงนมัสการมีรูปแบบและวิธีการบรรเลงแตกต่างจากการบรรเลงเพลงเปียโนทั่วไป นักเปียโนในโบสถ์จึงควรทราบเทคนิคการบรรเลงเพลงนมัสการ เพื่อที่จะได้บรรเลงได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับการนมัสการ ผู้เขียนได้ใช้ประสบการณ์ในการบรรเลงเพลงนมัสการ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราและสื่อสารสนเทศต่าง ๆ รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการบรรเลงเปียโนในโบสถ์ แล้วจึงได้รวบรวมเป็นเทคนิคการบรรเลงเพลงนมัสการสำหรับนักเปียโนในโบสถ์ จำนวน 6 ข้อ คือ 1. การเตรียมตัวก่อนการนมัสการ 2. การอ่านโน้ตทันควัน 3. การเลือกใช้นิ้ว 4. การกำหนดอัตราความเร็ว 5. การแบ่งวรรคตอนและการยืดจังหวะหายใจในการร้องเพลง 6. การใช้เพดเดิล นอกจากนี้ นักเปียโนในโบสถ์ที่จะประสบความสำเร็จต้องอาศัยประสบการณ์และการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มความสามารถในการบรรเลงเปียโนของตนเองด้วย

คำสำคัญ: เทคนิค / การบรรเลงเปียโน / เพลงนมัสการ

Abstract

The techniques of hymn playing for piano are different from other types of piano techniques. The aim of this article is to present essential techniques necessary for a pianist to play a hymn. The pianist should know the technique of playing worship music in order to play accurately and appropriately for the worship service. Data for this research was gathered by personal experience of playing worship music, study of documents, textbooks and other media as well as interviews with experienced pianists. The techniques of hymn playing in the church which were suggested in this article are 1. Preparation before worship. 2. Sight Reading 3. The fingering 4. Tempo 5. Phrasing and Breathing 6. The use of the peddle. In addition, the pianist in the church who wants to be successful should practice regularly and play at the church as often as possible.

Keyword: Technique; Piano playing; The song Worship

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ

บทนำ

เปียโนเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ใช้บรรเลงในการนมัสการในโบสถ์ของศาสนาคริสต์ โดยเฉพาะนิกายโปรเตสแตนต์ (Protestant) มีการใช้เปียโนในการบรรเลงเพลงนมัสการเป็นส่วนมาก เพลงนมัสการที่แต่งและเรียบเรียงขึ้น มีลักษณะการประสานเสียง 4 แนว ซึ่งเหมาะสำหรับเปียโนเพราะเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถเล่นโน้ตได้ 4 แนวพร้อมกัน แต่ผู้ที่มานมัสการจะร้องแนวบนสุดซึ่งเป็นแนวทำนองหลักเท่านั้น การบรรเลงเพลงนมัสการแตกต่างไปจากการบรรเลงบทเพลงเปียโนประเภทอื่นๆ เพราะในการนมัสการเปียโนมีหน้าที่บรรเลงนำให้ผู้มานมัสการสามารถร้องเพลงได้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ

โดยปกติแต่ละโบสถ์มีนักเปียโนประจำอย่างน้อย 1 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครที่มาเล่นให้ โดยไม่มีค่าตอบแทน นักเปียโนเหล่านี้เป็นผู้ที่มีพื้นฐานในการบรรเลงเปียโน หรือเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดมาก่อน และนำพื้นฐานนั้นมาปรับใช้ในการบรรเลงเพลงนมัสการ ความจริงแล้วในแต่ละโบสถ์มีสมาชิกหลายคนในการเล่นเปียโนได้ แต่มีนักเปียโนที่สามารถเล่นเพลงนมัสการได้ไม่กี่คน บางคนเล่นเปียโนเก่งแต่เล่นเพลงนมัสการไม่ได้ หรือไม่สามารถเล่นนำสมาชิกในการร้องเพลงได้ เพราะการบรรเลงเพลงนมัสการแตกต่างจากการบรรเลงเพลงทั่วไป กล่าวคือสมาชิกที่มานมัสการไม่ได้มาโบสถ์เพื่อนั่งชมการแสดงดนตรี แต่พวกเขามาเพื่อนมัสการพระเจ้า อธิษฐาน ฟังเทศนา และร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้าร่วมกัน ดังนั้น การบรรเลงเปียโนสำหรับเพลงนมัสการไม่เหมือนการแสดงคอนเสิร์ต เพราะนักเปียโนต้องสามารถบรรเลงนำสมาชิกในการร้องเพลง และขณะบรรเลงไม่สามารถหยุดกลางคันได้ นักเปียโนต้องรู้จักและคุ้นเคยกับทำนองเพลง กำหนดอัตราความเร็วให้ถูกต้อง ใส่อารมณ์ให้ตรงตามบทเพลง รู้จังหวะในการขึ้นต้นและการจบเพลง รู้ลำดับการนมัสการเพื่อที่จะเล่นเพลงได้ถูกต้อง นอกจากนั้นการเลือกใช้นิ้ว และการเหยียบเพดัล (Pedal) ที่ถูกต้องก็มีส่วนสำคัญในการทำให้บทเพลงมีความไพเราะมากขึ้น เพื่อให้การนมัสการดำเนินไปอย่างราบรื่น

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการบรรเลงเปียโนในโบสถ์ 2 ท่าน คือ ผศ.ดร.สมพันธ์ วงษดี และอ.ภราดา โรจนสุพจน์ ได้กล่าวถึง ความสำคัญของนักเปียโนในโบสถ์ ว่านักเปียโนเป็นนักดนตรีหลักของโบสถ์ เพราะเปียโนสามารถเล่นคลุมได้ทุกเสียง เป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงดัง เล่นนำสมาชิกที่มานมัสการได้ ถึงแม้บางโบสถ์มีเครื่องดนตรีอื่นๆ บรรเลงร่วมกับนักเปียโน แต่หากการนมัสการขาดนักเปียโน เครื่องดนตรีอื่นๆ ที่เหลือก็ไม่สามารถนำการร้องเพลงได้ดีเท่านักเปียโน แม้แต่อร์แกนยังไม่สามารถบรรเลงนำคนร้องได้ดีเท่าเปียโน เพราะอร์แกนเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงยาว ดึงจังหวะไม่ได้ ฟังจังหวะยาก เวลาบรรเลงจังหวะจะคลุมเครือ ดังนั้นนักเปียโนจึงมีบทบาทสำคัญกว่าเครื่องดนตรีอื่นๆ

ส่วนสาเหตุที่นักเปียโนหลายคนบรรเลงเพลงนมัสการไม่ได้ เป็นเพราะนักเปียโนที่ไม่ใช่คริสเตียน อาจไม่เข้าใจและไม่คุ้นเคยกับรูปแบบและวิธีการบรรเลงเพลงนมัสการ หรือแม้แต่นักเปียโนที่เป็นคริสเตียนเอง คนที่ไม่มีฝีมือและไม่มีประสบการณ์ในการบรรเลงเพลงนมัสการก็อาจจะทำให้การร้องเพลงไม่ถูกต้องตามรูปแบบที่ควรจะเป็น เหตุผลสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือนักเปียโนส่วนใหญ่ถนัดในการบรรเลงเดี่ยว แต่ในการนมัสการนักเปียโนต้องบรรเลงนำสมาชิกที่มานมัสการในการร้องเพลง บางครั้งต้องบรรเลงร่วมกับนักดนตรีคนอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นนักเปียโนในโบสถ์จึงต้องมีเทคนิคเฉพาะที่ใช้สำหรับการบรรเลงเพลงนมัสการ

จากปัญหาดังกล่าวมานี้ ผู้เขียนจึงได้เขียนบทความนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักเปียโนในการบรรเลงเพลงนมัสการอย่างถูกต้องต่อไป

เนื้อหา

ตั้งแต่มาร์ติน ลูเทอร์ (Martin Luther, 1483-1546) นักบวชชาวเยอรมัน ได้เป็นผู้นำในการปฏิรูปศาสนาคริสต์ โดยได้แยกตัวออกมาจากนิกายโรมันคาทอลิกในปี ค.ศ. 1517 ได้มีการแต่งเพลงขึ้นเพื่อใช้ในการนมัสการเรียกว่าคอราล (Chorale) ซึ่งเป็นรูปแบบของเพลงนมัสการที่สำคัญที่สุดของโบสถ์นิกายโปรเตสแตนต์ เพลงคอราล นี้เกิดขึ้นที่โบสถ์ของลูเทอร์แรน (Lutheran) ก่อน ต่อจากนั้นได้ถูกนำไปใช้ในโบสถ์ทั่วโลก มีการแปลคอราล ออกเป็นภาษาต่างๆ ทั่วโลก ลักษณะของคอราล จะเป็นเพลงร้อง 4 แนว อยู่ใน Homophonic Texture หมายถึง ลักษณะของดนตรีที่มีหลายแนว โดยมีแนวทำนองหลัก 1 แนว และมีแนวประสานในรูปของคอร์ดหรืออาร์เปจีโอหลายแนวซึ่งมีลักษณะจังหวะคล้ายกัน (ณัชชา พันธุ์เจริญ, 2554, หน้า 170-171) ทำนองสำคัญที่สุดของคอราลจะอยู่ที่เสียงบนสุด ดังนั้นสมาชิกที่มานมัสการจะร้องแนวสูงสุด ส่วนแนวที่เหลือให้เครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ด เช่นเปียโนหรือออร์แกนเล่น เนื้อร้องมีหลายข้อ ทำนองส่วนใหญ่ประกอบไปด้วย 4 บรรทัด ทำนองที่ใช้เป็นทำนองที่แต่งขึ้นใหม่ หรืออาจนำทำนองที่รู้จักกันดีมาดัดแปลงก็ได้ รวมไปถึงดนตรีนอกโบสถ์ (Secular Music) ด้วย ซึ่งมาร์ติน ลูเทอร์ เองก็ได้แต่งคอราลไว้หลายบท และบทที่มีคนรู้จักแพร่หลายมากที่สุดคือเพลง “A mighty fortress is our god” ซึ่งถูกรวบรวมไว้ในหนังสือเพลงนมัสการ ที่เรียกว่า Hymn Book

ในประเทศไทยคริสตจักรนิกายโปรเตสแตนต์ที่สังกัดสภาคริสตจักรในประเทศไทย ได้จัดทำหนังสือที่เรียกว่า เพลงไทยนมัสการ ซึ่งรวบรวมเพลงคอราลจากทั่วโลกมาแปลเป็นภาษาไทยและมีเพลงที่นักแต่งเพลงคนไทยได้แต่งขึ้นรวมทั้งหมด 303 บท ซึ่งฉบับล่าสุดที่ได้จัดทำคือ เพลงไทยนมัสการฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2014 และแน่นอนว่ามีเพลงที่มาร์ติน ลูเทอร์ ได้แต่งขึ้นด้วย คือ เพลงบทที่ 202 ชื่อเพลง “องค์พระเจ้าทรงเป็นป้อมปราการ”

ภาพที่ 1 หน้าปกหนังสือเพลงไทยนมัสการฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2014

ที่มา : https://shop.radiantbookcentre.com/wp-content/uploads/2017/09/IMG_8661.jpg

สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

ภาพที่ 2 เพลงไทยนมัสการบทที่ 202 “องค์พระเจ้าทรงเป็นป้อมปราการ”

องค์พระเจ้าทรงเป็นป้อมปราการ 202

การขับเป็นริ้วหรือเดี่ยว 46 ความถี่และวราโว

1. องค์พระเจ้า ทรง เป็น ป้อม ปรก ทรน ฤทธิ เกล ขา อัน ถึง ไหว
 2. ถ้า เรา วาง ใจ ถ้า ถึง ของ เรา แม้ จำ เหนือไร ก็ สูญ เมตตา
 3. แม้ โลก มี ความ ชั่ว ภัย มาก มาก คอย ทำ ภัย ชั่ว ภัย เป็น ภัย
 4. พระ วา ราช เหนือ ภัย มาก ไฉน ถ้า ภัย มี ภัย มี ภัย

พระ องค์ ทรง ปราบ ปราม ทุกข์ พึง มาลง ชี โลก มา ถึง ชี ถ้า ถึง
 จง วาง ใจ ใน องค์ ผู้ ชอบ ธรรม ชี พระ เจ้า ปะ พาน เกล
 เรา ไม่ ลืม ว่า พระ เจ้า ปะ พาน ความจริง เกล เรา ไม่ มี ชั่ว
 มี พระ ฤทธิ ญาณ และ ของ ปะ พาน โลก พระ องค์ ผู้ สำ นวย พร

คิด 1 ถึง 10 มี ข้า สิบ มา แห่ง คริสต์ ใน ธรรม อา ชั่ว คือ ความ เกลียด ชั่ว
 หรือ องค์ ทรง เป็น โลก พระ เน้น ชั่ว ไม่ ชั่ว พระ เจ้า ชอบ ชั่ว โลก เรา
 ข้า พ ข ญาณ เรา ข้า ไม่ กลัว ชั่ว เรา มี ชั่ว มี ชั่ว ผู้ พน ความ โกรธ
 สิ่ง ของ พระ ฤทธิ ญาณ นานา รวม ถึง ชี ว่า ปะ พาน ความจริง ของ องค์ พระ เจ้า

เช่น ด้วย พ ถึง กับ หาก ไม่ มี ใคร เกลือบ ปาน เกลือบ
 ข้า ญาณ บาน ข้า พ ญาณ ผู้ พระ เรา ให้ มี ชั่ว
 มาร ธิยา ได้ รับ โลก พันธ์ พระ วา ข้า สิบ ข้า ญาณ
 ถ้า และ ชี ถึง มีน ชั่ว อา อา อธิ พระ องค์ สิบ นาน อา เกลือบ

Martin Luther, 1523-1546 8.7.8.7.6.6.6.7. 441031 R. 8.8
 Martin Luther, 1523-1546
 A. MURPHY, FORTRESS © 1989-1990

ที่มา: ถ่ายโดยผู้เขียน, 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

จากการที่ผู้เขียนเริ่มเรียนเปียโนตั้งแต่อายุ 7 ปี โดยเริ่มต้นเรียนพื้นฐานแบบคลาสสิกก่อน และเมื่ออายุ 12 ปีได้เริ่มเรียนการบรรเลงเพลงนมัสการ ทำให้มีประสบการณ์ในการบรรเลงเพลงนมัสการในโบสถ์เป็นเวลาประมาณ 30 ปี และสอนรายวิชาการบรรเลงเพลงนมัสการ (Hymn Playing) ในระดับอุดมศึกษาเป็นเวลา 18 ปี ประกอบกับการที่ได้สัมผัสกับผู้เชี่ยวชาญด้านการบรรเลงเพลงนมัสการ การศึกษาเทคนิคการบรรเลงเปียโนและการบรรเลงเพลงนมัสการจากเอกสารหลายฉบับ จึงได้รวบรวมเทคนิคในการบรรเลงเพลงนมัสการสำหรับเปียโนไว้ดังนี้

1. การเตรียมตัวก่อนการนมัสการ การนมัสการแต่ละครั้ง มีเพลงร้องประมาณ 7-8 บท ซึ่งแบ่งเป็นเพลงร้องระหว่างการนมัสการ 3-4 บท ซึ่งผู้จัดระเบียบนมัสการ (Program) คัดเลือกมาจากเพลงไทยนมัสการ ให้สอดคล้องกับลำดับการนมัสการ คำเทศนา หรือเทศกาลต่างๆ และเพลงในหมวดตอบสนองจำนวน 4-5 บท ซึ่งร้องเพลงเดิมซ้ำๆ กันเป็นประจำทุกครั้ง โดยปกติระเบียบนมัสการมีการจัดทำล่วงหน้าอย่างน้อย 2 วัน ก่อนวันนมัสการ (คริสเตียนส่วนใหญ่นมัสการในวันอาทิตย์) นักเปียโนจึงมีเวลาฝึกซ้อมล่วงหน้าอย่างน้อย 2 วันก่อนการนมัสการ นักเปียโนที่เล่นในโบสถ์เป็นประจำมักจะคุ้นเคยกับเพลงในหมวดตอบสนอง เพราะต้องเล่นเหมือนกันทุกๆ สัปดาห์ เพลงตอบสนองที่ร้องเป็นประจำคือ เพลงบทที่ 292, 295, 296 และ 299 (บางครั้งมี 298 ด้วย) เพลงนอกเหนือจากนี้เป็นเพลงร้องระหว่างการนมัสการ ในเพลงไทยนมัสการมีจำนวนประมาณ 290 บท ซึ่งผู้จัดระเบียบการนมัสการเป็นคนเลือกอาจจะมีเพลงหลายบทที่นักเปียโนไม่คุ้นเคย เพราะบางเพลงอาจจะร้องปีละ 1-2 ครั้งเท่านั้น หรือบางเพลงนักเปียโนไม่เคยเล่นมาก่อน ดังนั้นจึงควรมีการฝึกซ้อมเพื่อความมั่นใจในการบรรเลง

นักเปียโนที่ไม่เคยบรรเลงเพลงนมัสการมาก่อน ควรทราบวิธีการบรรเลงประกอบการร้องเพลงของสมาชิกที่มานมัสการด้วย กล่าวคือส่วนมากนักเปียโนจะบรรเลงนำ 1 รอบ (1 ข้อ) ก่อน หลังจากนั้นสมาชิกที่มานมัสการร้องทำนองตามจำนวนข้อที่มีในเนื้อเพลง เมื่อจบข้อสุดท้ายแล้วลงท้ายด้วยคำว่า “อาเมน” ตัวอย่างเช่น เพลงไทยนมัสการบทที่ 191 มีสหายเลิศคือพระเยซู

ภาพที่ 3 เพลงไทยนมัสการบทที่ 191 “มีสหายเลิศคือพระเยซู”

มีสหายเลิศคือพระเยซู 191

การดำเนินชีวิตคริสตียน เพลงที่ 4-6-7 การดำเนินใจ

1. มี ส หย เลิศ คือ พระ เย ชู ผู้ แลก ความ บาป ทุกข์ ของ เรา
 2. เรา ถูก ทด ลอง หรือ ถูก ล่อ ลวง มี ความ ลำ บาป มาก อย่าง ไร
 3. เรา เหนื่อย ลำ และ ภา ระ หนัก หรือ คือ กัง วาล จน แร่ ล่อน ลง

มี อะไร ละ ไร ใน ใจ อยู่ อ ชัย ร้อง ทูล พระ เจ้า
 เรา ไม่ ควร ก้าว เก่ง และ เป็น หวัง จง ขูล อ่อน วอน พระ ยิง ไหวญ
 องค์ ผู้ ช่วย ประ เสี่ยง เป็น ที่ พึ่ง เรา เจ้า อ่อน วอน พระ องค์

ข้า ไม่ เรา ขาด ความ สุข บ่อย บ่อย ท้อ ลอย ทุกข์ หน ไม่ มี เหตุ
 ไม่ อาร หา ส หย ไฉ่ ชี้ส ผู้ ก้า ใจ ความ ทุกข์ เสร้า ใจ
 หรือ ส หย อ ถูก ละ พ้น จง ขูล อ่อน วอน คือ พระ องค์

เพราะ ขาด อ่อน วอน ไม่ ไร ใจ คอย ไม่ กราบ ขูล พระ เจ้า อิง ไหวญ
 พระ เย ชู พราว ความ อ่อน แล หมด อยา ได้ จง อ่อน วอน พง ชัย
 พง ชัย พระ มิ่ง ป้อง กับ กับ พาล เรือ ไร ข้น สุน ใจ มั่น คง อา เมน

191 Evangelical Cantata
 Charles C. Converse, 1832-1918
 WHAT A FRIEND WE HAVE IN JESUS

ที่มา: ถ่ายโดยผู้เขียน, 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

จากโน้ตเพลงเห็นได้ว่า เพลงนี้มีเนื้อร้องจำนวน 3 ข้อ ดังนั้นนักเปียโนจะบรรเลง 4 รอบ คือบรรเลงนำ โดยไม่มีผู้ร้อง 1 รอบ ต่อจากนั้นสมาชิกที่มานมัสการร้องเนื้อเพลง 3 ข้อ วิธีการร้องเนื้อเพลงคือร้องเรียงกัน 4 บรรทัด เป็น 1 ข้อ โดยสังเกตจากบรรทัดห้าเส้นคู่ (Grand Staff) และเลขข้อที่อยู่ในบรรทัดที่ 1 เช่น เนื้อเพลงข้อที่ 1 ร้องว่า

1. มีสหายเลิศคือพระเยซู	ผู้แลกความบาปทุกข์ของเรา
มีอะไรอะไรในใจอยู่	อธิษฐานร้องทูลพระเจ้า
ทำไมเราขาดความสุขบ่อยบ่อย	ท้อลอยทุกข์ทนไม่มีเหตุ
เพราะขาดอ่อนวอนไม่ไวใจคอย	ไม่กราบทูลพระเจ้ายิ่งใหญ่

หลังจากนั้นสมาชิกที่มานมัสการร้องข้อที่ 2 และ 3 ต่อกัน เมื่อจบเนื้อร้องข้อที่ 3 จะร้องคำว่า “อาเมน” ซึ่งมีในตอนจบของเพลงนมัสการทุกเพลง (เฉพาะเพลงไทยนมัสการฉบับปรับปรุง 2014) หากเพลงใด

ไม่มีโน้ตสำหรับคำว่า “อาเมน” นักเปียโนต้องเล่นเองโดยเล่นคอร์ด IV และตามด้วยคอร์ด I ซึ่งเป็นแบบเคเดนซ์กึ่งปิด (Plagal Cadence)

การบรรเลงเพลงนมัสการนักเปียโนควรเล่นโน้ตทุกตัวให้ครบตามที่ได้เรียบเรียงไว้ในบทเพลง โดยเพลงนมัสการทุกบทมีการเรียบเรียงแบบเพลงประสาน 4 แนว (Four-Part Chorale) แนวสำคัญที่สุดคือแนวบนสุดซึ่งเป็นทำนองของเพลงและเป็นทำนองที่สมาชิกที่มานมัสการร้องตาม จึงเป็นแนวเสียงที่ต้องเน้นเป็นพิเศษและไม่ควรเล่นผิดเพราะทำให้ทำนองผิดเพี้ยนและสมาชิกที่มานมัสการอาจจะร้องผิดด้วย นอกจากนั้นแนวเสียงต่ำสุดก็เป็นแนวเสียงที่สำคัญไม่ควรเล่นผิดเช่นกัน เพราะแนวเสียงต่ำโดยส่วนใหญ่ถูกกำหนดให้เล่นโน้ตตัวที่ 1 ของคอร์ด (Tonic) ซึ่งเป็นโน้ตสำคัญที่สุดของคอร์ดนั้นๆ หากเล่นผิดจะทำให้เสียงของคอร์ดนั้นเพี้ยนไปทั้งหมด ดังนั้นนักเปียโนควรซ้อมก่อนการนมัสการ โดยเฉพาะเพลงที่อยู่ในกฎแจเสียงที่เล่นยากหรือใช้จังหวะยากๆ และเพลงที่ไม่คุ้นเคย

2. การอ่านโน้ตทันควัน (Sight Reading) ในการนมัสการบางครั้งนักเปียโนไม่มีเวลาซ้อม หรือไม่ทราบระเบียบนมัสการก่อนล่วงหน้า หรือเป็นการนมัสการในโอกาสพิเศษที่กระชั้นชิดเช่น พิธีศพ ซึ่งผู้จัดระเบียบนมัสการมีเวลากระชั้นชิดในการเลือกเพลง หรือบางครั้งผู้มีส่วนร่วมในการนมัสการขอเพิ่มเพลงเป็นพิเศษโดยไม่ได้ออกนักเปียโนล่วงหน้า หากเกิดเหตุการณ์เช่นนี้นักเปียโนต้องอาศัยเทคนิคการอ่านโน้ตทันควัน (Sight Reading) เข้ามาช่วย ซึ่งเป็นเทคนิคที่คล้ายคลึงกับการอ่านโน้ตเพลงเปียโนโดยทั่วไปคือ ก่อนที่เริ่มบรรเลงให้ดูโน้ตเพลงตั้งแต่ต้นจนจบ ดูเครื่องหมายประจำกฎแจเสียง (Key Signature) เครื่องหมายประจำจังหวะ (Time Signature) เครื่องหมายแปลงเสียง (Accidentals) และจังหวะยก (Pickups) ก่อน หากพอมีเวลาระหว่างที่ยังไม่ได้บรรเลงเพลง ให้นักเปียโนลองวางมือบนแป้นคีย์บอร์ดแล้วลองกดแบบไม่มีเสียง เพื่อที่จะได้ทราบว่าเพลงนี้มีแนวทางการเดินของแนวเสียงต่างๆ อย่างไร

นอกจากนั้นเพื่อให้การอ่านโน้ตง่ายขึ้น นักเปียโนควรสังเกตคีตลักษณ์ของเพลง (Form) ก่อนการบรรเลง เพราะเพลงนมัสการส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการแต่งเพลงแบบคีตลักษณ์สองตอน (Binary Form : AB) และคีตลักษณ์เพลงร้อง (Song Form : AABA) ซึ่งมีรูปแบบของโน้ตและคอร์ดที่ซ้ำๆ กัน 2-3 บรรทัด ยกตัวอย่างเช่นเพลงไทยนมัสการบทที่ 191 อยู่ในคีตลักษณ์เพลงร้อง (AABA) ซึ่งโน้ตในบรรทัดที่ 1, 2 และ 4 มีความคล้ายคลึงกันมาก คือใช้ทางเดินของคอร์ดเหมือนกันทั้ง 3 บรรทัด โดยมีการเปลี่ยนตำแหน่งของโน้ตแนวประสานเสียงในบางห้องเท่านั้น และหากสังเกตให้ดีจะเห็นว่า โน้ตในบรรทัดที่ 2 และ 4 แทบเหมือนกันทุกตัวทั้ง 4 แนว ยกเว้นโน้ตในห้องที่ 3 จังหวะที่ 2 ในแนวเสียงอัลโตโน้ตเดี่ยวเท่านั้นที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น ก่อนบรรเลงนักเปียโนควรสำรวจโน้ตเพลงทั้งบทก่อน เพื่อให้ทราบคีตลักษณ์ของเพลงและทำให้การบรรเลงง่ายขึ้นอีกด้วย

3. การเลือกใช้นิ้ว (Fingering) ที่เหมาะสม เป็นเทคนิคเฉพาะสำหรับเครื่องดนตรีแต่ละชนิด และเป็นหลักการสำคัญในการปฏิบัติเครื่องดนตรีโดยปกติการเรียบเรียงโน้ตทั้ง 4 แนวในเพลงนมัสการ มีรูปแบบที่

ราบเรียบไม่มีค้อยมีโน้ตที่กระโดดข้ามแบบหวือหวา เพลงบางบทเสียงประสานทั้ง 3 แนวไม่ค่อยเคลื่อนไหวหรือใช้โน้ตที่ซ้ำๆ กัน การเลือกใช้โน้ตที่ถูกต้องในการบรรเลงทำให้การบรรเลงเปียโนมีความราบรื่นและต่อเนื่องกัน นักเปียโนที่เริ่มต้นฝึกการบรรเลงเพลงนมัสการ ควรฝึกจากเพลงที่มีการเรียบเรียงแนวเสียงที่มีการซ้ำของโน้ตมากๆ ก่อน และอาจจะเขียนเลขนิ้วกำกับไว้ เพื่อทำให้ง่ายต่อการบรรเลงและเสียงมีความต่อเนื่องกัน ยกตัวอย่างเช่น เพลงไทยนมัสการบทที่ 152 หากใช้เลขนิ้วตามที่เขียนไว้ จะทำให้เล่นได้ง่ายขึ้น

ภาพที่ 4 เพลงไทยนมัสการบทที่ 152 “มอบชีวิตแด่องค์พระเจ้า” ที่มีเลขนิ้วและเพดิลเขียนกำกับไว้

มอบชีวิตแด่องค์พระเจ้า 152

การดำเนินชีวิตคือชีวิต

1. มอบ ชี วิ ต์ แด่ องค์ พระ เจ้า มอบ ตัว เรา รับ ใช้ พระ องค์
 2. มอบ สำนึก ชำ เอง กิจ วาน บรร สำนึก ฤ วย พระ องค์
 3. มอบ ความ รัก ให้ พระ องค์ เพื่อ ไม่ หลง ไม่ ทำ ตาม ใจ

มอบ เรา รับ สิ้น พ้น โมง สรร แล้วย องค์ พระ เจ้า ไม่ วย
 มอบ สิ้น ชำ คม พระ เจ้า นร กสิว เรือง องค์ ฤ พระ ฤ ชำ
 มอบ ความ รัก ให้ พระ องค์ เพื่อ ไม่ หลง ไม่ ทำ ตาม ใจ

มอบ มิ ชำ ให้ ทำ การ งาน ด้วย ความ รัก พระ องค์ มิ คาย
 มอบ พรหม สิ้น พ้น สิ้น ที่ มิ ไม่ คระ พ้น ไม่ หวง สัก ครา
 มอบ ความ รัก ให้ องค์ พระ เจ้า สบ บิ เรา มอบ แบท บท บง

มอบ เรา รับ สิ้น พ้น โมง สรร แล้วย องค์ พระ เจ้า ไม่ วย
 มอบ สิ้น ชำ คม พระ เจ้า นร กสิว เรือง องค์ ฤ พระ ฤ ชำ
 มอบ ความ รัก ให้ พระ องค์ เพื่อ ไม่ หลง ไม่ ทำ ตาม ใจ

Frances R. Havergal, 1856-1879 7.7.7.D. Louis J. F. Herold, 1791-1833
 Arranged by George Kingsley, 1911-1954
 TAKE MY LIFE, AND LET IT BE

ที่มา: ถ่ายและพิมพ์เลขนิ้วและเพดิลโดยผู้เขียน, 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

4. การกำหนดอัตราความเร็ว (Tempo) เมื่อบรรเลงเพลงนมัสการนักเปียโนควรกำหนดอัตราความเร็วให้เหมาะสมกับบทเพลง ซึ่งอัตราจังหวะที่ใช้ในการร้องเพลงนมัสการ ไม่สามารถกำหนดเป็นตัวเลขที่แน่นอนหรือวัดจากเครื่องจับจังหวะ (Metronome) ได้ แต่ Ellen Jane Lorenz (cited in Robert Cottrill, 2010) ได้ให้คำแนะนำว่าอัตราจังหวะก้าวเดิน (Andante หรือความเร็ว 76-108 bpm) น่าจะเป็นจังหวะกลางที่นิยมใช้ในการร้องเพลงนมัสการ เพราะเป็นจังหวะที่ร้องเพลงได้สบายๆ แต่อย่างไรก็ตามอัตราความเร็วในการบรรเลงยังขึ้นอยู่กับความสามารถของนักดนตรี ความคุ้นเคยกับเพลง ขนาดของห้องนมัสการ หมวดของเพลง อายุของสมาชิกที่มานมัสการ และบางครั้งช่วงเวลาในการนมัสการ ยังอาจมีผลต่อการกำหนดอัตราความเร็วในการร้องเพลงด้วย ดังนั้น นักเปียโนจึงควรเลือกใช้อัตราความเร็วที่พอดีกับการร้องของสมาชิกที่มานมัสการ หากไม่แน่ใจอาจจะตั้งจังหวะการบรรเลงรอบแรกให้ Andante ก่อน แล้วลองร้องในใจตามว่า

ควรเล่นช้าลงหรือเร็วขึ้นมาน้อยเท่าใด เพราะในการบรรเลงรอบแรกยังไม่มีคนร้อง นักเปียโนจึงยังสามารถเปลี่ยนอัตราความเร็วได้ก่อนที่สมาชิที่มานมัสการจะเริ่มต้นร้องในข้อที่ 1 แต่ทั้งนี้ไม่ควรเปลี่ยนไปใช้จังหวะที่แตกต่างกันมากเกินไป เช่น เปลี่ยนจาก 80 bpm เป็น 100 bpm ระหว่างการขึ้นต้นเนื้อร้องข้อที่ 1 เพราะสมาชิที่มานมัสการอาจไม่สามารถจับจังหวะที่แน่นอนได้ ทำให้จังหวะของนักเปียโนและการร้องเพลงของสมาชิที่มานมัสการไม่พร้อมเพรียงกัน หากต้องเร่งจังหวะหรือยืดจังหวะให้ช้าลงควรค่อย ๆ เปลี่ยนทีละเล็กทีละน้อยโดยให้เล่นเน้นจังหวะดังขึ้นเล็กน้อย จนเห็นว่าจังหวะนั้นเหมาะสมกับบทเพลงที่ได้บรรเลงแล้วจึงกลับไปบรรเลงคลอตามเดิม

5. การแบ่งวรรคตอนและการยืดจังหวะหายใจในการร้องเพลง (Phrasing and Breathing)

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า การบรรเลงเพลงนมัสการไม่ใช่การแสดงเดี่ยวหรือการบรรเลงประกอบเพลงร้องประเภทอื่นๆ ที่บทเพลงมีจังหวะสม่ำเสมอต่อเนื่องกันไปทั้งเพลง แต่การบรรเลงเพลงนมัสการมักมีการยืดจังหวะเพื่อการหายใจระหว่างประโยคเพลงและระหว่างเนื้อร้องแต่ละข้อ เพราะเป็นธรรมชาติของการร้องเพลงนมัสการที่สมาชิกร้องเพลงจากความคุ้นเคย โดยไม่ได้อ่านโน้ตหรือไม่คำนึงถึงเครื่องหมายประจำจังหวะ (Time Signature) ของเพลง การแบ่งวรรคตอนของเพลงได้มีการแบ่งประโยคตามเนื้อร้องแต่ละบรรทัด บรรทัดละ 2 ประโยค ซึ่งการหยุดหายใจหรือการยืดจังหวะมักเกิดขึ้นในโน้ตสุดท้ายของแต่ละบรรทัด สมาชิที่มานมัสการจะร้องโน้ตยาวกว่าจังหวะที่เขียนเล็กน้อยถึงครึ่งจังหวะ แต่หากเป็นตอนจบระหว่างข้อ จังหวะจะถูกยืดออกมากกว่าประมาณครึ่งถึง 1 จังหวะ ดังนั้นขณะบรรเลงนักเปียโนจึงควรร้องตามในใจ เพื่อให้รู้สึกถึงจังหวะของผู้ร้องว่า ร้องคำได้ชัดเจนหรือไม่ เมื่อจบวรรคควรยืดจังหวะประมาณเท่าใดจึงจะเหมาะสม

ถ้านักเปียโนไม่คุ้นเคยกับบทเพลง หรือไม่ทราบว่าการแบ่งวรรคตอนควรเป็นอย่างไร ในเพลงไทยนมัสการฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2014 ได้มีการเขียนจำนวนคํ่าในแต่ละประโยคเพลงไว้ใต้บทเพลง ซึ่งนักเปียโนสามารถอ่านได้จากสัญลักษณ์ 7.7.7.7.D. (จากเพลงไทยนมัสการบทที่ 152) แปลว่า เนื้อร้องในแต่ละประโยคจะมี 7 พยางค์เท่ากันหมด นักเปียโนก็จะสามารถทราบการแบ่งวรรคตอนของแต่ละประโยคได้ชัดเจนมากขึ้น

6. การใช้เพเดิล (Damper Pedal) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของการบรรเลงเพลงนมัสการ ในการบรรเลงเพลงนมัสการต้องเล่นโน้ตให้มีเสียงราบเรียบและต่อเนื่องกัน (Legato) เหมือนการร้องเพลง รูปแบบการใช้เพเดิลที่เหมาะสมจึงควรเป็นแบบ Long Pedals คือ การเปลี่ยนเพเดิลตามทำนองของเพลง โดยให้เสียงของทำนองต่อเนื่องกัน หากดูจากสัญลักษณ์เพเดิลที่ผู้เขียนได้เขียนไว้เป็นตัวอย่างเป็นบรรทัดสุดท้ายของเพลงไทยนมัสการบทที่ 152 จะเห็นสัญลักษณ์ของเพเดิลเป็นรูป ดังนี้

มีความหมายว่า ให้เริ่มเหยียบเพเดิลในจังหวะที่ 1 ของห้องเมื่อถึงจังหวะที่ 3 ให้ปล่อยและเหยียบเพเดิลอีกครั้งหนึ่งอย่างรวดเร็ว โดยให้ฟังว่าขณะที่ปล่อยเพเดิลทำนองเพลงต้องต่อเนื่องกัน และหลังจากนั้นให้เปลี่ยนเพเดิลทุกๆ จังหวะที่ 1 และ 3 ของทุกห้อง เมื่อจบข้อที่ 1 ให้ค้างเพเดิลตามความยาวของโน้ตตัวสุดท้ายที่เขียนไว้ เมื่อครบแล้วให้ปล่อยเพเดิลออก เพื่อเป็นการหยุดเสียงและส่งสัญญาณการหายใจให้

นักร้องเพื่อขึ้นต้นร้องเพลงข้อต่อไป ส่วนการใช้เพดิลสำหรับคำว่า “อาเมน” จะเหยียบและปล่อยเพดิล
คำละ 1 ครั้ง

สรุป

เทคนิคการบรรเลงเพลงนมัสการโดยใช้เปียโน ทั้ง 6 ข้อ ที่ได้กล่าวมาในข้างต้น เป็นเทคนิคที่มีความสำคัญสำหรับนักเปียโนโนโบสต์ เพราะจะช่วยให้ นักเปียโนมีความมั่นใจในการบรรเลง สามารถบรรเลงด้วยความถูกต้อง แม่นยำและเหมาะสมสำหรับการนมัสการ ผู้ที่มีความสนใจในการฝึกเล่นเปียโนในการบรรเลงเพลงนมัสการ ทั้งผู้ที่เป็นคริสเตียนหรือไม่ใช่คริสเตียน หรือผู้ที่สามารถเล่นเพลงนมัสการได้อยู่แล้ว แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการบรรเลงนำสมาชิกที่มานมัสการในการร้องเพลงได้ ควรใช้เทคนิคเหล่านี้ในการบรรเลง เพื่อให้การร้องเพลงในการนมัสการเป็นไปตามรูปแบบของบทเพลงและมีความไพเราะเหมาะสมกับการนมัสการ

บรรณานุกรม

- ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2554). *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ภราดา โรจนสุพจน์. (2016). *เพลงนมัสการ*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์สุริยบรรณ.
- _____. นักเปียโนประจำคริสตจักรที่ 1 เชียงใหม่, อดีตอาจารย์ประจำวิทยาลัยคริสธรรมแมคกิลวารี ผู้สอนรายวิชาการบรรเลงเพลงนมัสการ. (2561, 5 พฤศจิกายน) สัมภาษณ์.
- สมพันธ์ วงษ์ดี. ประธานคณะกรรมการดนตรีและผู้อำนวยเพลงคณะนักร้องคริสตจักรธรรมประทีป. (2561, 4 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- หน่วยงานคริสเตียนศึกษาและบรรณศาสตร์. (2014). *เพลงไทยนมัสการ ฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2014*. กรุงเทพฯ: ประชุมทอง พรินตติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- Deborah Rambo Sinn. (2013). *Playing Beyond The Notes*. New York: Oxford University Press.
- J. Peter Burkholder, Donald Jay Grout, Claude V. Palisca. (2013). *A History of Western Music* , 9th ed. New York: W.W. Norton&Company.
- Robert Cottrill. (2010). *The Tempo of Congregational Hymns*. Accessed 31 October 2018 <https://wordwisehymns.com/2010/03/16/the-tempo-of-congregational-hymns/>